

Kerstmis is dien dag dat ze niet schieten

<http://www.youtube.com/watch?v=kAljwnoxf0A&feature=related> (Kerstdag dat ze niet schieten)
<https://www.youtube.com/watch?v=IX2JHShjiUU&gl=BE> (Oorlogsgelcerden - Wanncs Van de Velde)
<https://www.youtube.com/watch?v=7v4qsY4jVvk> (Masters of War - Bob Dylan)
<https://www.youtube.com/watch?v=h2mabTnMHe8> (Masters of War - Bob Dylan tweede versie)
<https://www.youtube.com/watch?v=C8MBXiEgwNY> (2000 miles - The Pretenders & Chrissie Hynde)
<https://www.youtube.com/watch?v=j9jbdgZidu8> (The bells of X-mas - The Pogues)
<https://www.youtube.com/watch?v=NrAwK9juhhY> (The bells of X-mas - The Pogues, versie 2)
<http://www.youtube.com/watch?v=yN4Uu0OImTg> (Pipes of peace - Paul Mc Cartney)
<http://www.youtube.com/watch?v=yRhg-yO1KN8> (X-mas war is over - John Lennon)
<http://www.youtube.com/watch?v=Zc8TYsYb5i0> (Do they know it is X-mas ? Band Aid 1)
<http://www.regiobrugge.be/lappersfortpoets.php?p=167> (kerstgedicht wijlen Herman J. Claeys)
<http://www.regiobrugge.be/lappersfortpoets.php?p=168> (kerstgedicht wijlen Herman J. Claeys)

10 vredesgedichten sieren het gedichtenpad van het Praatbos te Vladslo. Hierna leest U alle gedichten die ons bezorgd werden. Met dank aan de vredesbosdichters. Hierboven muziek voor de tijd van het jaar. Kon het maar elke dag kerstmis zijn... Bezoek het Vredesbosgedichtenpad van zonsopgang tot zonsondergang
<http://www.natuurenbos.be/nl-BE/Domeinen/West-Vlaanderen/Praatbos.aspx>

1. JORIS DENOO

TEA FOR ONE

Passchendaele

De namen van de vaders en de zonen
worden kruis aan kruis hier uitgespeld.

Altijd nieuwe wind waaiert over steen
en bladert steeds nieuwsgierig weer in kruinen.

En lispelt in de stad van stilte
de namen van de vaders en de zonen.

Blad na blad en boom na boom
vertakt zich naar de hemel schreiend.

Een weë welhaast goddeloze droom
van bloed en stank en schreeuw en modder.

De Dood waart rond, vermenigvuldigt zich,
blad na blad en boom na boom, lijkwit,

niet ver van Yperen.

Herfstvertelling

Zij reizen, herrijzen, verdwijnen, verschijnen,
aan stikstof ontstegen, zij liggen ter plaatse,
van heinde en verre, in dalen terneer,
in talen ter wereld, in namen van zonen,
zij kruisen symmetrisch, in namen van vaders,
zij krijzen voor eeuwig, zij doemen weer op,
de modder, de heuvel, en waar toen de dampen
hun ogen verdoofden, smaakt nu de praline
in godsnaam naar vrede.

Zwarte zon

Een zwarte zon die rilt in donker water.
Oude wind brengt een bericht:
de dood is rood.

Zijn kus van ijs en mosterd
smaakt op zijn scherpst naar zeer
en riekt naar vuur en zuur.

Vossenrode somberte kleedt de dag aan
met een avond:
het blijft jarenlang november.

Een lage streek, meneer.
Ze gooiden alles plat.
Van zohaast een heuvel zich verhief,
werd iedereen met de grond gelijkemaakt.

Gelederen, gemoederen:
moeilijke meervouden,
maal twee, aan weerskanten.
De dood zaaide, maaide
via mensenhanden.
meervoudig, makkelijk.
Zoals in: kinderen.

Nu heerst orde in deze hel,
steen na steen na steen.
De weduwes zijn bestorven.
De namen zijn nu van tel.

Yperen

Schudt elkander weder handen.
Te leper, last post.
Aan de papaverpoort.
'The captain of the kiwi-rugbyteam
was shot here; he was a volunteer'.

Uit rolstoelen alom & bussen buitengaats
rijzen soldaten. gemompel:
'Uit stikstof was mijn uniform'.
Daarom die somberte. De dood is rood.

Zwarte zon. Oude wind. Donker water.
En jarenlang december.
Die vossenrode somberte bij deemstering.
Kus van ijs & mosterd op zijn scherpst.
Te Yperen (klaroen, praline & trompet).

2. STAF DE WILDE

11 november

ik gedenk de wapens niet
maar al wie zich ontwapent
ik gedenk de dappere kogels
niet maar wel de kogelgaten

de woorden zal ik gedenken
die vergeefs aan tafels
zijn gesproken: de eden,
de beloftes die werden verbroken

door bazen die aan zaken
dachten en vooral de hebbers
van het bevel die droomden
van glorie en glans op hun kraag

vraag me niet de borst te eren
waarop de kruisen glimmen:
de weigeraars zal ik salueren,
hun vermoorde tegenstemmen

helden, vrienden, ze kijken ons aan
met pijn en droefheid in de ogen:
zij droomden van een broederschap
en dat heeft niet gemogen

partizaan

vrede, hij is er niet vaardig in:
zij blijft strelen en hij breekt af,
loopt uit deze oase weg

er is geduld voor nodig
en dat heeft hij niet: veel
moet in dezelfde tijd gebeuren
zoals schrijven aan dit gedicht

sjaloom, wou hij prevelen,
jouw vrede neem ik mee
zoals een schooljongen
zijn ransel: al zwaaiend
of dapper op de rug

in hem schuilt een oproerkraaier
die schreeuwt altijd veel te vlug
vrede, hij is er niet bedreven in
tenzij ten dele – het andere part
is een partizaan in het maquis
en die heeft lak aan tijdloos spelen

3. LIES VAN GASSE

Brandgrens

Op een nacht ontmoet ik mijn neef
in de tiende geestenstad.

Walmen kransen om zijn hoofd.
Ik eet met een getand verdriet,
we hinken over daken.

Hij heft
tot ver boven het hoofd.
Glas versplintert de stad.

Dan, in de zaal
klinkt meer dan één ritme.

Dan, zijn armen geschubd,

zijn ogen gespleten. Dan,

de stad klieft,
de maan als een gloed, dan,
brandende scherven schieten, dan,

de stad is als een blokkendoos,
het land is als een water.
Werkelijk wonen kan ik niet.

*

Die nacht liep hij nog naast mij
in de tiende geestenstad.

Hij kon licht en donker lezen,
maar dat ging verre van perfect.

Ik zag twee doden op de terugweg,
met maskers, nat als wassen poppen.

Gezichten spraken wezenloos.
Er was nergens een spoor van bloed.

Dan, in de verte, schoten blokken,
stapelden stenen de aarde.

Ik voelde een hand op mijn arm,
zag wilde planten schieten.

Ik dronk, zag een dode man huilen.

*

Ik ontmoet mijn overleden neef.
Door het water zwemt hij op mij af.

Als een zegen legt hij zijn hand.
Het wit van zijn ogen, zijn schrале huid,
mijn bebloede mond een bit:

adem die van wolken was,
zet zijn haar in pegels.

We wandelen naar een andere kant,
dragen onszelf als een masker.

*

Ik zeg dat hij gestorven is.
Hij kijkt, en antwoordt niet.

*

Dan ontmoet ik mijn neef.

Ik ben een dier,
heb niet het gevoel
dat dit mij opvreet.

Goede katten
sluipen naar gaten
in het gras.

Mijn koord is slap. Ik draag
het hoofd van een vis.

*

's Ochtends ontmoet ik mijn minnaar
in de elfde geestenstad.

Zijn handen zijn takken,
zijn huid is schors,
zijn handen waren takken.

Ik keek in zijn generfd gezicht
en voelde slechts rondom.

Zijn handen waren takken,
takken werden draden,
ik dacht aan een bloem in zijn stem.

*

Dan,

toen ik hem herkende,

leek hij veranderd
in een pop van licht.

Een pijl stond boven zijn hoofd.
Wij naderden geluidloos vuurwerk.

Sommigen waren beschadigd,
door mossen en kruid bedekt.

*

Het water is dik van het zout.

Nog steeds zijn er geen tekenen
dat het mis zal gaan.

*

Dan ontmoet ik mijzelf
in de laatste geestenstad.

Ik kon de steden niet tellen.

Dan, ik had een redelijk matte huid
en tamelijk vochtige haren,

ik weet dat ik niet kan bestaan.

4. LINDA VAN MIEGHEM

BROZE VREDE

Achter schimmen van gordijnen
groeien torens in haar ogen,
varen zeilen met hun schepen
naar de rand van nooit meer weten.

Waar de zee met harde slagen
golven schept en golven breekt,
doodt de stem van een sirene
alle hoop in haar verdronken lied.

Geen streling en geen mededogen,
geen troost meer in het witte zand
als storm haar lijf en leden
achterlaat op een verlaten strand.

Als chaos eindelijk orde vindt,
oorlog eindigt in te broze vrede,
wordt de jacht op wolken weer geopend,
klinkt onrust in de zachte zuidenwind.

Linda van Mieghem

5. HILDE KETELEER

DODE GETUIGEN Opgedragen aan Käthe Kollwitz

Het parcours van Passendale in drie dimensies, drie dagen
die de wereld ondraaglijk vertraagden.

Treuren is: het tandeloze grijnzen van de toekomst
in fracties van seconden moeten uitstaan, uitzitten, uitliggen.

Er staan paarden in de wei. De papavers zijn uitgebloeid.
Er hangt grondmist aan de kerkhofpoort.

Het ouderpaar is zwaar en log van nooit meer tot elkaar.
Nu november in hun hoofd kruipt, rest niets dan spinrag.

Er zullen altijd paarden blijven.
Het gras zal mosterdzaadjes dragen.

De slag van Passendale aan het IJzerfront in 1917 duurde honderd dagen. Vijfhonderdduizend soldaten sneuvelden voor acht kilometer tijdelijke terreinwinst. Nog altijd worden explosieven gevonden en ontsnapt er mosterdgas. Siegfried Sassoon schreef: 'I died in hell – (they called it Passchendaele)'. De bekendste regels over de Grote Oorlog schreef John McCrae: 'In Flanders Fields the poppies blow / Between the crosses, row on row.' Aan de ingang van het kerkhof in Vladslo staat een beeld van een treurend ouderpaar van Käthe Kollwitz, die zelf een zoon in deze oorlog verloor.

6. JOHAN DE BOOSE

WAAR VEEL DODEN

Waar veel doden vallen, is veel liefde:

de verdelgde liefde van de doden
en de gewraakte liefde van de doders.

Gaten in de grond, in koppen,
in woorden. Een gat in een god.

Iedereen eist liefde op. Aangeslagen.
Een gat in de kop van een pop.

Ik herinner me een oorlog. Daar buiten
woedt een nieuwe. Tellen helpt

niet. Enkelingen tellen niet.

Johan de Boose

ONDER EEN ZWIJGENDE

Onder een zwijgende lucht ga ik
naar het zuiden en de lijken.

Keien van wit steen glanzen
als gewassen schedels op het strand.

Ik zie bergen als manen
die verdwijnen in grotten.

De bleke, rottende rivier stroomt
naar Bosnië. Het spookt in de heuvels.

Ik denk na over onuitwisbaarheid
van tekens, bloedaarde, herinnering.

Een matzwart vederkleed van raven
nadert. Het is allerwegen voorspeld,

maar er zit was in onze oren, zo raken we

niet uit de koers. Is het te laat?

Ik graaf oorlog op, weeg schimmen af,
omhels chimaeren.

Iedereen houdt iets stevig vast
als een insekt in barnsteen.

Johan de Boose

DE VISSER VECHT

De visser vecht, vecht slapend,
slapend in zijn boot, bloot onder sterren,

vechtend in zijn droom, slapend
met zijn oorlog, dromend
van het schroot in zijn geweten.

Wie doodt wie? Wie mompelt:
Ik zal niets vergeten, geen mens, geen grens, geen granaat.

De wereld, die blikken schijf, kon naar beide kanten vallen.
Ik zou willen weten hoe de andere kant was,
of het ook zonder herrie kon,
gestaag geruisloos stervend.

Het is winter en warm. De hond kust
de blinde voeten van de visser.

Johan de Boose

7. FREDERIK LUCIEN DELAERE

Pangea

Het uiteendrijven zal uitmonden
in een samenkomst.
Zoals het heelal uitdijt en inkrimpt.
Wordt wereldverdeeldheid eenheid
op één continent.

We zullen verzamelen en lijmen
de scherven van de beschaving
het erfgoed met mijnen bezaaid
de aarde met raketten bezwaard.

We zoeken een nieuwe verdeelsleutel
met toegang tot een eerlijke ruimte
waar het graaien marginaal wordt
en het groeien naar verstandhouding
de standaard.

Frederik Lucien De Laere

Toekomstplan

We zijn geschapen om te scheppen
niet om te vernietigen
en toch moeten wij na elke rel weer ontwaken
in een kaal landschap
moeten wij de strijd weer staken
en van nul beginnen.

Men leerde ons te spelen
met tinnen soldaatjes of met star wars.
We ranselden de vijand af
in onze games.
We leerden van jongsaf te haten.

Het moet mogelijk zijn
te leven buiten de omwallingen
prikkelraden door te knippen
en de ander te verrassen
met goedbedoelde goedheid
zelfs al kennen wij hem niet
of spreken wij zijn taal niet.

Frederik Lucien De Laere

Weefsel

We moeten de punten verbinden
om de grootsheid van de mensheid
te betamen en geen woestijnen
of bergen te moeten uitkammen
op zoek naar overlevenden.

We zijn met onze evenknie
verbonden zoals de organen
in ons lichaam vormen
een organisme.

Laten we de machetes
op een hoop gooien
en het machismo counteren.

Laten we knabbelen
aan het instituut Macht,
babbelen in de taal van Babel
voor de toren opgetrokken werd.
Laten we bouwen een veilige haven
voor iedereen, een paradijs
voor de menselijkheid,
een staat zonder slaven.

Frederik Lucien De Laere

8. PETER THEUNYNCK

De val van de mens ontdaan

Stel : de appelboom bloeit en de wind
verstrooit duizend witte blaadjes
in de omliggende tuinen en overal

waar ze de grond raken beginnen
appelbomen te bloeien en de wind
waait en verstrooit de witte blaadjes

onophoudend tot - een Hongaarse
rapsodie gelijk - de wereld althans
vanuit een baan om de aarde gezien

een witte, bloeiende appelboom lijkt.
Zou dat niet te mooi om waar te zijn?

Peter Theunynck

uit: Berichten van de Pan American Airlines & C° (1997)

Margaret Stonborough-Wittgenstein

Zij staat daar zoals alleen
een vrouw kan staan
zwijgen over zichzelf.

Een landschap dat is maar
dat niet in zoveel woorden

gezegd moet hebben: mooi.

In mannen is meer gevoel
voor ruimte en richting ingebouwd.
Maar wat is dat voor wie leeft

tussen vleesetende planten,
vuurspuwende handen? Een pad
die niet gekust wordt is toch ook

geen prins.

Peter Theunynck
uit: De bomen zijn paars en de hemel (1999)

Canadezen

Mijn vader zei: hier liggen ze,
de Canadezen. Ik zag ze staan
aan de vaart, in hun grijze kleren.
Eindeloze, slachtrijpe rijen.

Man tegen man stonden ze:
een beetje wind en ze gingen.

Vrede. Aan beide kanten
Canadezen. Te lang in het land
om terug te keren. Te diep
in de grond om weg te marcheren.

Peter Theunynck
Uit: Man in Manhattan (2003)

REHABILITATIE

Jonge jongens, schouder aan schouder
in de kogelgrijze regen, verscholen
achter het gemarmerde gelaat

van Heer Veelvraat. Hoe helder
het gras nu. Hoe gretig
de granaten schieten

in de polder. Negen olmen
in overjaarse overjassen
overschouwen wat pijn doet

aan de ogen. Moeder McFarlane.
Elke dag breekt een stuk van haar
hart in die regen van vriendelijk vuur.

Elke dag ziet ze haar jongen:
geschoten bij het krieken.
Wat moet ze met de bloemen?

Al die jaren weigeren
te sneuvelen. Hoofd geheven,
hoopvol wachtend op dat ene woord.

Peter Theunynck
Uit: De benen van de hemel (2014)

HAIG

De oorlog liep vast.
Het front werd een lint,
een doolhof van blaffende gangen.

Een monster dat dag en nacht
mollen en merels,
mannen en paarden opvrat.

Honderdjarige reuzen vielen als vliegen
in de omringende wouden. Bijlen
beten gedurig, gulzig als bajonetten.

Bos na bos sneuvelde op de velden
van eer. Palen en vlonders, stutten
en balken had men van doen

voor bunkers en tunnels,
barakken en kisten.
Ze gaven geen kik. Gingen in stilte.

Geen grafsteen die hen gedenkt,
geen standbeeld prijst hun verdienste.
Wie bliksemt Haig van zijn paard in Montreuil?

Peter Theunynck
Uit: De benen van de hemel (2014)

IEPERBOOG

O Ieperboog. Wat klinkt dat mooi.
Triomfboog waar de winnaar onderdoor gaat.

Moerasland tussen vurende heuvels.
Gracht die je met ratten en geratel deelt.

Je hield er stand, omdat het zo beslist was
door kepies die met de pionnen schoven.

Je hield er stand tot je gereed was
voor het knekelhuis.

Je stond er met plezier een arm af
of een been. Je enkeltje naar huis.

O Ieperboog. Wat klinkt dat mooi.
Snoer van stenen om het verzonkene.

Peter Theunynck
Uit: De benen van de hemel (2014)

KANONNENVLEES

Pluk een handvol molenaars en slaggers.
Voeg er een schepel boerenknechten,
een koppel voermannen, een dichter,

een pro-Deoadvocaat en flink wat arbeiders
aan toe. Hak een bussel koks en klerken,
dokwerkers, een kleermaker in mootjes.

Inkoken met kisten zwaar geschut.

Op smaak brengen met prikkeldraad
en palen, het karkas van een paard,
een ons modder en drek uit de streek.
Door de mangel halen. Kanonnenvlees
Peter Theunynck Uit: De benen van de hemel (2014)

9. HEDWIG SPELIERS

Vrede

Wie zal ons vleugels geven als die van de duif
Zodat wij over alle koninkrijken van de aarde
Vliegen en binnengaan in de zuidelijke hemel
En wie daarna zal ons geleiden naar de Stad
De Stad van de grote Koning die ons ziet
Wie dit schrijft schrijft strofisch het verblijf
Hij schrijft zijn versverblijf voor deze Vesting

10. MARK BRAET

Kamiel Top

Kamiel Top dood en begraven,
in Germanië zonder kruis.
Bij de sletten en de raven,
bij de puinen en het gruis.

Ziek zijn bij het avonddalen,
van het ondergaande rood.
Met de boeven en vandalen,
met het water en het brood.

En de zon nooit meer zien klimmen,
als de kleur van kloppend bloed.
Slechts de kapo's en de schimmen,
slechts de ovens en hun gloed.

Bij de sletten en de raven,
ver van moeder en van huis.
Kamiel Top dood en begraven,
in Germanië zonder kruis.

Mark Braet *Uit: 'Achtien stappen in de storm', De Nieuwe Tijd, Antwerpen*

<http://www.regiobrugge.be/lappersfortpoets.php?p=114>

[Bekijk hier de foto's van de inwandeling van het Vredesbospad Praatbos rondom de beelden van het treurende ouderpaar van Käthe Kollwitz, Vladslo](#) groet van de muzes www.poeziebos.be

[Persbericht bosdichters inwandeling Vredesbospad Praatbos rondom het treurende ouderpaar Käthe Kollwitz, Vladslo. Dank aan boswachter Herman & ANB voor dit mooie gedichtenpad.](#)

[Lees hier 10 gedichten Vredesbospoëzieroute Praatbos. Zomer 2014. Dank aan ANB & de vredesbosdichters van de Lappersfort Poets Society](#)